

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 5047/2021
28.10.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранислава Босиљковића, председника већа, Бранке Дражић, Данијеле Николић, Добриле Страјина и Марине Милановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Маја Лаушев адвокат из ..., против тужене „UniCredit Bank Србија“ ад Београд, чији је пуномоћник Тијана Воротовић адвокат из ..., одлучујући о ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 11513/20 од 17.09.2020. године, у седници већа одржаној дана 28.10.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о посебној ревизији тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 11513/20 од 17.09.2020. године.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 11513/20 од 17.09.2020. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 18750/18 од 24.10.2019. године, тако што **СЕ ОДБИЈА** тужбени захтев којим је тужилја тражила да се: утврди да су ништаве и да не производе правно дејство одредба члана 9. став 1. тачка 1. уговора о готовинском кредиту бр. ... од ...2016. године и одредба члана 9. став 1. тачка 1. уговора о готовинском кредиту бр. ... од ...2017. године, закључених између тужиље као корисника кредита и тужене као даваоца кредита; обавезе тужена да на име стицања без основа исплати тужилји износ од 31.000,00 динара са законском затезном каматом од 14.12.2016. године и износ од 39.600,00 динара са законском затезном каматом од 22.12.2017. године; обавезе тужена да надокнати тужилји трошкове парничног поступка у износу од 33.448,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилја да на име трошкова целокупног поступка исплати туженој износ од 84.068,00 динара у року од 8 дана од достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 11513/20 од 17.09.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена пресуда Првог основног суда у Београду П 18750/18 од 24.10.2019. године којом је: утврђено да је одредба члана 9. став 1. тачка 1. уговора о готовинском кредиту број ... од ..2016. године, закљученог између тужиље као корисника кредита и тужене као даваоца кредита, апсолутно ништава и да не производи правно дејство (став први изреке);

утврђено да је одредба члана 9. став 1. тачка 1. уговора о готовинском кредиту број ... од ...2017. године, закљученог између тужиље као корисника кредита и тужене као даваоца кредита, апсолутно ништава и да не производи правно дејство (став други изреке); обавезана тужена да на име стицања без основа исплати тужиљи износ од 31.000,00 динара са законском затезном каматом од 14.12.2016. године до исплате и износ од 39.600,00 динара са законском затезном каматом од 22.12.2017. године до исплате, у року од 8 дана од дана пријема писаног преписа пресуде (став трећи изреке); обавезана тужена да накнади тужиљи трошкове парничног поступка у износу од 33.448,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности до исплате, у року од 8 дана од дана пријема писаног преписа пресуд (став четврти изреке).

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужена је, на основу члана 404. ЗПП, благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права.

По оцени Врховног касационог суда, ревизија тужене изјављена на основу наведене одредбе (посебна ревизија) је дозвољена ради уједначавања судске праксе, због чега је применом члана 404. ЗПП одлучено као у првом ставу изреке.

Одлучујући о изјављеној ревизији, на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија тужене основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиљи су уручене понуде тужене банке од 14.12.2016. године и 22.12.2017. године у којима су исказане накнаде и трошкови које тужиља треба да плати у току одобравања и реализације уговора о кредиту, поред осталог и накнада за обраду кредитног захтева у висини од 2% одобреног кредита – износу од 31.000,00 динара по уговору о кредиту од ...2016. године и износу од 39.600,00 динара по уговору о кредиту од ...2017. године. Оба уговора садрже у члану 9. став 1. тачка 1. обавезу тужиље да плати туженој једнократну накнаду за обраду кредита у висини од 2% износа одобреног кредита. Тужена је по основу ових уговорних одредби наплатила означене новчане износе.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су утврдили ништавост оспорених одредби уговора о кредиту. По становишту судова, спорне уговорне одредбе противне су начелу равноправности уговорних страна зато што тужена банка, приликом закључења уговора о кредиту није поступала на начин прописан члановима 15. и 17. Закона о заштити корисника финансијских услуга и у понуди навела елементе на основу којих су одређени фиксни номинални износи накнада за обраду кредитних захтева, тако да је тужиљи остао непознат механизам обрачуна, њихова структура и стварна намена и она је на тај начин доведена у неравноправан положај у односу на тужену (стручно и економски) доминантну уговорну страну, као и начелу једнаке вредности узајамног давања јер тужена није имала право да од тужиље наплати и додатне правне услуге пошто већ наплаћује камату на одобрени кредит, као цену капитала. Утврдивши ништавост спорних уговорних одредби у смислу члана 103. Закона о облигационим односима, судови су применом члана 104. тог Закона обавезали тужену на враћање онога што је примила од

тужиље по основу извршења њене обавезе преузете тим уговорним одредбама и на плаћање затезне камате од дана пријема новца.

По оцени Врховног касационог суда, основано се изјављеном ревизијом указује на погрешну примену материјаног права.

Уговор о кредиту уређен је одредбама чланова 1065. – 1068. Закона о облигационим односима. Тим одредбама дат је појам тог уговора, одређена форма и садржина, уређена питања отказа даваоца кредита и одустанка од уговора, као и враћање кредита пре рока, али нису ближе уређена остала права и обавезе уговорних страна, па ни право банке да од корисника наплати трошкове и накнаде настале поводом закључења уговора о кредиту или које настану у току његове реализације.

Ни Законом о банкама („Службени гласник Републике Србије“ број 107/05...14/15) којим је прописано (члан 4. став 1. тачка 2) да банка може обављати и кредитне послове (давање и узимање кредита) није ближе одређена садржина уговора о кредиту и права и обавезе банке и клијента. Тим Законом предвиђено је да се на уговор закључен између банке и клијента примењују општи услови пословања банке (члан 42), као и да Народна банка Србије може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, нарочито по основу депозитних и кредитних послова (члан 43).

Према члану 9. став 3. Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник Републике Србије“ број 26/11 и 139/14), општи услови пословања обухватају и акте којима се утврђују накнаде и други трошкови које давалац финансијских услуга наплаћује корисницима. Тим Законом, поред осталог, прописана је обавеза банке да кориснику пружи информације и одговарајућа обавештења о условима који се односе на уговор о кредиту за који је показао интересовање (понуда), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (члан 17. став 1). Понуда се исписује на прописаном обрасцу и поред осталог садржи ефективну каматну стопу и укупан износ који корисник треба да плати, односно који треба да му се исплати, а приказан је на репрезентативном примеру у коме су назначени сви елементи на основу којих је тај износ обрачунат, као и врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене (члан 17. став 4. тачке 8. и 10).

Изглед и садржину обрасца понуде утврдила је Народна банка Србије, Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник Републике Србије“ број 65/11, 62/18). Утврђени образац понуде у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3. тачка 3. врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита.

Из изложеног следи да одредба уговора којом се корисник кредита обавезује да плати трошкове обраде кредитног захтева није противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима. Важећи прописи омогућавају даваоцу и кориснику кредита да у складу са начелом аутономије воље (члан 10. Закона о облигационим

односима) уговором уреде питање трошкова обраде кредитног захтева, као и других трошкова и накнада у вези са својим облигационим односом. Обавезивање корисника кредита на плаћање трошкова обраде кредитног захтева није противно ни начелу савесности и поштења из члана 12. Закона о облигационим односима, уколико је ова обавеза установљена на транспарентан начин.

Стога, одредба уговора о кредиту којом се корисник обавезује на плаћање трошкова обраде кредита и пуштања кредита у течај није ништава, под условом да је понуда банке садржала јасне и недвосмислене податке о тим трошковима који се исказују кроз обрачун ефективне каматне стопе. Одредбама Закона о заштити корисника финансијских услуга и означеном одлуком Народне банке Србије није предвиђено да банка мора кориснику кредита предочити структуру или спецификацију трошкова, како би се сматрало да је клијент са њима упознат на јасан и недвосмислен начин. Банка је дужна да кориснику пружи информације и објашњења о условима који се односе на уговор о кредиту, на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ти услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији. Следствено томе, спецификација трошкова обраде кредита и опис њихове структуре у понуди нису услови за плаћање тих трошкова, ако је у понуди наведена врста трошкова и њихова висина. Предмет обавезе корисника кредита је у довољној мери одређен прецизним одређивањем врсте трошкова и њихове висине, па се зато не може поставити питање ништавости одредбе уговора о кредиту којом је корисник обавезан на плаћање трошкова кредита из разлога прописаног чланом 47. Закона о облигационим односима.

У конкретном случају, тужила је у предуговорној фази – уручењем понуда на прописаном обрасцу, у којима су исказани врста и висина трошкова кредита, поред осталог и трошкови обраде кредитног захтева, обавештена о њиховој врсти и висини на начин који задовољава услов одређености уговорне обавезе. У погледу начела једнаке вредности узајамних давања из члана 15. Закона о облигационим односима, мора се водити рачуна о томе да се Законом одређује у којим случајевима повреда тог начела повлачи правне последице, као и да се повреда начела еквиваленције првенствено односи на уговор у целини, а не поједине његове одредбе.

Из наведених разлога, спорне одредбе уговора о кредиту нису ништаве у смислу члана 103. став 1. Закона о облигационим односима и не постоји обавеза тужене на реституцију, у складу са чланом 104. став 1. тог Закона. Због тога је применом члана 416. став 1. ЗПП одлучено као у другом ставу изреке – преиначене пресуде нижестепених судова и одбијени тужиљини захтеви, као и њен захтев за накнаду трошкова поступка.

Одлука о трошковима целокупног поступка, садржана у трећем ставу изреке, донета је применом члана 165. став 2. у вези члана 153. став 1. и члана 154. ЗПП. Туженој су досуђени трошкови за састав два поднеска у износу од по 6.000,00 динара; жалбе и ревизије у износу од по 12.000,00 динара; заступање на два одржана рочишта у износу од по 7.500,00 динара; судску таксу за жалбу и другостепену пресуду у износу од по 4.724,00 динара; судску таксу за ревизију у износу од 9.448,00 динара и одлуку по ревизији у износу од 14.172,00 динара.

Председник већа - судија
Бранислав Босиљковић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић